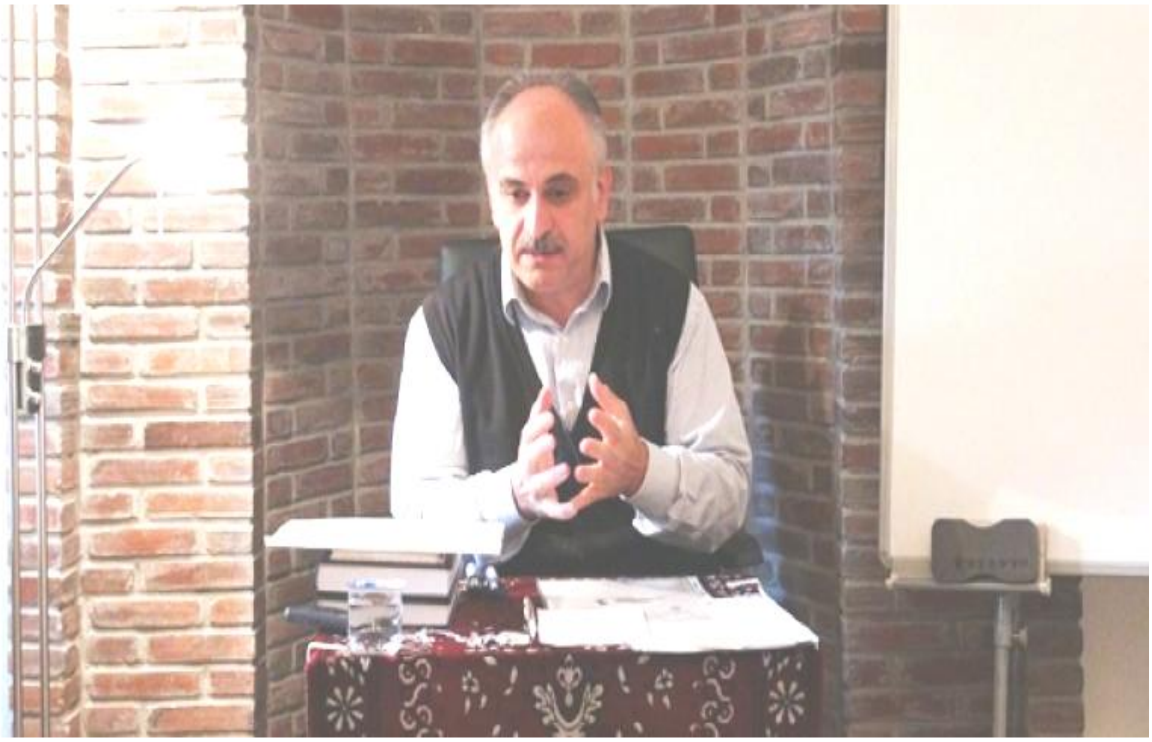
Prof. Dr. İhsan Fazlıoğlu ile Röportajlar Serisi-IX

KİTAP OKUMAK,
İNSAN ÖLDÜRMEKTEN DAHA ZORDUR

İHSAN FAZLIOĞLU OKUMALARI

Önsöz Yerine,

Prof. Dr. İhsan Fazlıoğlu'nun ***"bilgi kendine kayıtsız kalan kişileri ve toplumları affetmez"*** nasihatini dikkate alarak, bilgiye ve bilginlerimize kayıtsız kalmama adına fazlioglu.blogspot.com adresinde samimi bir çalışma başlatılmıştır. Bu platform üzerinden Prof. Dr. İhsan Fazlıoğlu'nun vermiş olduğu konferanslar, seminerler, dersler, katıldığı radyo ve TV programları, gazete ve dergilerdeki röportajları ve yazıları ile hocamız hakkında basına yansıyan diğer konular hakkında bilgi paylaşımı ve değerlendirmelere yer verilmesi amaçlanmaktadır.

Bu kapsamda, Prof. Dr. İhsan Fazlıoğlu hocamızın Sayın **Selim Tiryakiol** tarafından yöneltilen sorulara vermiş olduğu yanıtlardan oluşan ve **Okur Dergisi**'nde (http://www.okurdergisi.com) yayımlanan ***"Okumak İnsan Öldürmekten Daha Zordur"*** başlıklı röportajı istifadenize sunuyorum.

Bu sayede *Okur Dergisi*'ne ve Sayın *Selim Tiryakiol'a* katkılarından dolayı teşekkürü bir borç bilirim. Bu değerli röportajın yararlı olmasını diler, hocamıza dair elinizde bulunan benzeri dokümanları tarafımızla paylaşmanızı rica ederim.

Muhammet NEGİZ

mnergiz@live.com

09.07.2018

PROF. DR. İHSAN FAZLIOĞLU İLE RÖPORTAJLAR SERİSİ-IX:

KİTAP OKUMAK İNSAN ÖLDÜRMEKTEN DAHA ZORDUR[1]

Yayın hayatımızın ilk sayısında ***İhsan Fazlıoğlu*** *ile* ***"Neler okunmalı?"*** *ve* ***"Nasıl okunmalı?"*** *soruları etrafında hem kitap okuma âdâbını hem de kitap okumanın tarihini konuştuk. Kapak konumuza uygun olarak* ***"kitapların bizi nasıl bir millet yaptığı"****na da değindik. Okuma, yazma ve kitap üzerine verimli bir söyleşi oldu. Okumasının da öyle olacağını düşünüyoruz***.**

[1] Tiryakiol, S. (2010). Okumak İnsan Öldürmekten Daha Zordur. Okur Dergisi, http://www.okurdergisi.com/kitap-okumak-insan-oldurmekten-daha-zordur, 08.07.2018.

Söyleşimize sizin okumalarınızdan başlasak. Siz nasıl okursunuz?

Öncelikle *Okur Dergisi*'nin Türk ilim ve kültür hayatı için hayırlı olmasını diliyorum… Sorunuza gelince, her şeyden önce mutlak bir mekân-zamanda yaşamıyoruz; bu nedenle her türlü insanî eylem mukayyettir; mekân-zamana hâs niteliklerle kayıtlanmıştır. İnsanî bir eylemin gerçeklik kazanması da bu niteliklerle, koşullarla ilgilidir. Bu koşullar eylemin dışına ilişkin olabilir; bizâtihi eyleme içkin olabilir. *Okumak* eylemi de buna dâhildir; öyleyse koşullarla mukayyet bir okuma eyleminden bahsediyoruz; vektörel bir uzayda hareket içre olan bir eylem… Bu çerçeveden bakıldığında, diğer koşullar bir kenarda tutulmak şartıyla, insanî bir eylemin asgarî metafizik zemini *niyet* ile *amaç*tır.

Başka bir deyişle insanî bir eylemi niyet ile amaç örgütler; düzene sokar ve en nihâyet o eyleme anlamını verir. Niyet ile amaç, ***muttehidun bi'z-zât***, ***muhtelifun bi'l-itibâr*** ıstılahlardandır; yani anlamları itibârlar nedeniyle farklılaşır. Eylemin başlangıç noktasında niyet denilen, eylemin sonunda amaç olarak karşımıza çıkar. Zaten amacı içeren gâî illet, düşüncede önce gelirken eylemde sonradır ki, ikisi birlikte eylemi bir arada tutarlar ve ona anlamını verirler. Bu şu anlama gelir ki, bir niyetiniz ve amacınız yoksa okuma eylemi de herhangi bir anlam taşımaz. Nitekim ehl-i irfân şöyle der: Niyetinden şüphelenen yola çıkamaz; amacından şüphelenen yol alamaz… Niyetsiz ve amaçsız çıkılan yol ise, bedelini ödetir. Bu nedenle "Okumak için okumak" hem vakit kaybıdır hem de kapitalizme yarar; kaldı ki, M.Ö. 479'da ölen Kŏng Fūzĭ'nin ifadesiyle "düşünmeden yapılan her okuma zaman kaybıdır." Okuma özelinde niyet ile amaç, *sorun* ve *soru* adını alır. Başka bir ifadeyle sorununuz yok ise sorunuz da olmaz; sorunuz yok ise, araştırma ve inceleme yapmanızın da bir anlamı bulunmaz; o hâlde tüm bu istidlâlin sonucu şudur: Okumanızın da bir anlamı yoktur.

Tüm bu denilenlerin hâsılası sorunuzla bağlantılı olarak şudur: Sorunlarım var; bu sorunları sorulara dönüştürüyorum; akabinde yanıtlarını bulmak için araştırmaya ve incelemeye başlıyorum.

Bunun için de okumalar yapıyorum; notlar alıyor, özetler çıkarıyorum. Bu çerçevede okumamın nasıllığı ve niçinliği; zamanı ve sıklığı hep bu sorular tarafından belirleniyor.

Okunan, karıştırılan, gözden geçirilen kitap sayısını da bu soruların şiddeti belirliyor. Kendi özelimde şöyle bir durumla karşı karşıyayım şüphesiz: **İlmî ve akademik sorular ile merakıma dayalı sorular arasında bir ayrım yapıyorum kendimce…**

Doğal olarak soruların bu ayrımı okuma eylemini de farklılaştırıyor. İlmî ve akademik okumalar kendine hâs belirli bir yöntemle yapılır; çünkü bizâtihi soruların yapısı bunu gerektirir. Zîrâ bir sorunu, öncelikle varsayımsal bir soruya dönüştürür; akabinde de onu denetlemek, doğrulamak, kanıtlamak -artık ne ad verirseniz veriniz- için okumalar yaparsınız; notlar alırsınız; özetler çıkarırsınız. Sırf bu nedenle alanınızla ilgili yazılı, basılı, görsel her türlü materyali takip edersiniz; özellikle süreli yayınları, konferans ve sempozyumları…

Bu süreç, emin olunuz, kolay bir süreç değildir; insanı yorar. Hiç kimse bir masanın önünde, en mütevazı ifadeyle, 3-4 saat kesintisiz zevk ile oturup kitap okumaz, okuyamaz; eğer bir derdi, bir sorunu, bir sorusu yok ise elbette… Ve bu dert bir de ilmî ve akademik sorumlulukla birleşir, sizin için bir vazife hâlini alır; hatta ahlâki bir gereklilik olur. İşte bu nedenlerle ilmî ve akademik araştırmalar esnasında, Karamanlı Karasakal Hoca’nın dediği gibi ***“Kitap okumak, insan öldürmekten daha zordur.”***

Merakıma dayalı sorular için yaptığım okumalara gelince, bu tür okumalar bir tür zevk okumalarıdır; çünkü herhangi bir dış dayatma dolayısıyla yapılmazlar. Bu tür okumalar doğrudan öğrenme, en basit ifadeyle haberdar olma maksadıyla yapılırlar. Not almanız; özet çıkarmanız zorunlulukla gerekmez; isteğe bağlıdır. Kanaatimce, yeni bir şey öğrenmenin, merakı gidermenin zevki hiç bir şey ile ikame edilemez. Bu nedenle kendimce bir insanın entelektüel seviyesini yeni bir bilgi karşısında duyduğu heyecanın şiddetiyle ölçerim. Heyecanlanmıyorsa, gözleri parlamıyorsa, daha derine inmeye çalışmıyorsa, o kişinin bilgi, dolayısıyla kitap ile ilişkisinin meslekî kaygıları aşmadığını, merak makamına çıkmadığını düşünüyorum. Bu nedenle bu tür kişilerle ortak bir şarkı terennüm etmem mümkün olmuyor.

Hangi sıklıkla ve günün hangi saatlerinde okursunuz? Size göre ideal bir okuma saati var mıdır?

İlmî ve akademik okumaların belirli bir saati olmuyor şüphesiz; çünkü görev bilinciyle ne zaman gerekiyorsa o zaman o okumayı yapmak zorundasınız. Ancak meraka dayalı ilmî okumalarımı genellikle gece yapmayı tercih ediyorum; çünkü ancak böyle bir ortamda okuyan kişi, okunan kitap ve öğrenilen bilgi arasındaki ayrım alabildiğince kalkıyor, bir ittihâd hâsıl oluyor. Bu hâli edebî olarak şöyle ifade etmiştim: Gece çayı zifiri karanlıkla demlenir; dert ile tatlandırılır; hüzün ile içilir ve kitap okumakla anlamlandırılır… Gerçekten bu tasvir ettiğim bir hâldir; hâl de kâl ile ancak bu kadar ifade edilebilir. Yeri gelmişken şunu belirteyim: Okumaya, kitaba ilişkin en nefret ettiğim ***“boş zamanlarımda kitap okurum”*** ifadesidir. Bu sözün sahiplerine şunu söylüyorum: ***“Boş zamanlarımda kitap okurum” demek-ile “ara-sıra insan olurum” demek arasında mefhûm açısından bir fark yoktur.***

Satranç ustaları aynı anda bir kaç farklı kişiyle satranç oynarlarmış, zihinlerini açmak için. Siz de aynı anda birden fazla kitabı okuyanlardan mısınız?

Bu sorunun yanıtı sanıyorum kendiliğinden ortaya çıkmıştır: Ne ilmî ve akademik ne de meraka dayalı okumalarımda tek bir kitap oldu. Bir soruyu yanıtlamak için çıktığınız yolda soru soruyu doğurur; en iyi, doğru ve güzel okuma tarzı soruların peşinden koşmak değil, akmaktır, su gibi… Bu şekilde bilgiyi öğrenmezsiniz sadece; bilgi sizi ıslatır zaten…; sırılsıklam olursunuz. Gençken mekânları dikkate alarak bir sınıflandırma yapmıştım okunacak kitaplar için… Kitapları zordan kolaya doğru sıralayarak evde, okulda, otobüs beklerken, gemide vb… şeklinde…

Kitap okurken, bir süre sonra dış-dünya ile irtibatım kesildiği için kalabalık mekânlarda kitap okumak ile ilgili bir sorunum hiç olmadı; çünkü kitabı muhatap aldığımda benim için diğer her şey gâib mesabesindedir; yani kaybolur gider… Allah'a şirk, okunan kitaba da şerîk koşulmaz…

"Usûl olmadan vusûl olmaz." demişler. Bu anlamda okumada vuslata ermek, menzile ulaşmak için okuma usulümüz nasıl olmalıdır? Bilhassa okumaya meraklı olan; ama nasıl okuması gerektiğini bilmeyenlere ne tavsiye edersiniz?

Yukarıda işaret edilen niyet ile amaç ilkeleri baki kalmak şartıyla belirli bir konuda başlangıç aşamasındaysak bir ***giriş*** kitabı ile başlamak; akabinde o alanın ***tarih***ine ilişkin bir kitabı müzakere etmek en doğrusu gibi… Bir konuyu ya dışarıdan, en geniş daireden içeriye, en dar daireye doğru hareket eden bir şekilde ya da içerden, en dar daireden başlayarak dışarıya en geniş daireye doğru ilerleyen bir biçimde okumak sağlıklı geliyor bana… Birincisi bir konuya yeni başlayanların takip etmesi gereken bir tarz iken ikincisi bir uzman okuyuşudur.

Gençlikte yapılan en büyük yanlışlardan biri de bir konuda yayımlanmış tüm kitapları okuyarak nüfuzun artacağı zehabıdır. ***Edebu't-talîm*** eserlerinde dendiği üzere, ***bir konuda bin kitap okunacağına o konudaki iyi bir kitabın bin kez okunması daha verimlidir.*** Okurken en genel anlamıyla temel *ıstılahları* ve ana *yargıları* tespit etmek kitabın maksadını tahsil için asgarî şarttır. Daha derin bir deyişle, okunan kitabın kendine konu aldığı nesneleri (ontolojik şematizm), bu nesneler için kullanılan ıstılah ve yargıları (epistemolojik şematizm), kitaba içkin olan, yazarın anlam-değer dünyasını (aksiyolojik şematizm) ve fikir ile yargıların tarihî sıra düzenini (kronolojik şematizm) dikkate almalıdır. Anlamlı bir okumanın bu dört şematizme bağlı olduğunu düşünüyorum.

Elbette bilginin bir tür menzil işi olduğunu unutmamalıyız; büyük filozof Taşköprülüzâde'nin dediği üzere, her bilginin bir menzili vardır; o menzile varmadan, o bilgi nâzil olmaz; çünkü nuzûl, menzile tabidir. Yanıtlar, sorularımız ile birikimimiz arasındaki oranın ritmik ifadesindedir; oran yok ise cevap ile karşılansa bile anlaşılmaz, anlaşılamaz… Bu nedenle bulmak için acele etmek, arananın varlığını tehlikeye atar. Sabır, tahammül etmek değil; güç biriktirmektir. Her ne olursa olsun feyz îcâbîdir; yeter ki zaman ve zemini gelsin…

Anadolu özelinde düşündüğümüzde, bu topraklarda yüzyıllar boyunca hangi kitaplar okunmuştur; yani bu toprakların hamurunu hangi kitaplar yoğurmuştur? Kitaplarla birlikte bizi yetiştiren müelliflerimizden, okuma ve yazma serüvenlerinden bahsedebilir miyiz?

Bu güzel bir soru ancak bir döküm ortaya koymak için çok uzun soluklu konuşmayı talep eder. Kültür, heremî yani piramidaldir. Her bir katmanının kendine has bir okuma kültürü ve kitapları vardır; ayrıca konulara göre de kitaplar değişir. Elbette halk seviyesinde bu talep başkadır; istidlâlî bilginin mekânı medreselerde ya da irfânî neşenin yurdu tekke ve konaklarda daha başka… İslâm medeniyeti, kendinden önceki tüm ilmî mirâsı temellük ederek kitaba dökmüş, kitaplaştırmıştır; bu nedenle, bir yazı, bir yazma, bir kitap medeniyetidir.

Gerçekte kitabın mâcerâsı bizâtihi İslâm medeniyetinin, mâ-cerâsıdır…. İslâm medeniyetinde metin (kitap) en genel anlamıyla üçe ayrılır: ***Kitâb-i tekvînî*** yani Evren; ***kitâb-i tenzîlî*** yani *Kur'an-i Kerîm*; nihâyet ***kitâb-i tedvînî*** yani insanların değişik alanlarda kaleme aldıkları metinler ki, henüz tam bir envanterine bile sahip değiliz… Ki, bu metinleri kaleme alan müelliflerin her birinin kitap ile ilgili hikâyeleri, serüvenleri üzerine konuşmak apayrı bir iştir. Yakın zamanlarda *Arka Kapak* dergisinde Kutbuddin Şîrâzî'nin İbn Sînâ'nın ***el-Kânûn fi't-tıb*** ile ilişkisi üzerine bir yazı kaleme almıştım; bu örnek bile bir kitabın nasıl bir bilginin hayat macerası haline gelebildiğini gösteriyor.

Başka bir haysiyetle ise metin (kitap) yine üç kısımda mütalâa edilebilir:

- **Birincisi kurucu metinler**: *Kur'an-i Kerîm* ve temel *hadîs* külliyatı İslam medeniyetinin kurucu metinleridir. Kurucu metinler, o medeniyetin *anlam-değer dünyası*nın, *hayat görüşü*nün hermeneutik atıf noktalarıdır[2]. Bu işlevleriyle medeniyetin anlam-değer dünyasının *asgarî/minimal metafizik*'inin sınırlarını, anlam-ufuk yayını belirler ve denetlerler.
- **İkincisi taşıyıcı metinler:** Daha çok kurucu metinlerin yorumlarını ihtiva eden, ancak her çağın ruhuna uygun olarak yeniden ifadelendirilmiş metinlerdir. Başka bir deyişle

[2] **"Hermeneutik"** bildirme, haber verme, çeviri yapma, açıklama ve açımlama (hermeneuein) sanatıdır (tekhne).
Adını Yunan mitolojisindeki tanrı Hermes'ten alır. Hermes, tanrısal buyrukları ölümlülerin diline çeviren tanrıdır. Hermes'in bu işi, hermeneutik etkinliğin doğasını belirler niteliktedir: **"Hermeneutik etkinlik, bir başka dünyaya ait anlam bağlamını, o an içinde yaşanılan dünyaya aktarma etkinliğidir"** (Gadamer 1995: 11). Hermeneutik ilk kez Sofistler tarafından ünlü ozanların deyişlerini yorumlama yöntemi olarak kullanılmıştır. Sofistlerin kullandığı bu yöntem, henüz belirgin bir anlam ya da anlama teorisi olmaktan uzak olsa da, uzaktaki bir şeyin yakına getirilerek yabancılığın aşılması, yani, 'bir zamanlar' ile 'şimdi' arasında bir köprü kurulması probleminin doğuşuna işaret ettiği için bir hermeneutik formudur (Gadamer 2002d: 1). **Platon** ise Devlet'te hermeneutiği bir sanat türü olarak ele almıştır. Ona göre bu sanat düşüncelerin ifade edilmesiyle değil, bir kral buyruğunun ya da tanrısal iradenin açımlanmasıyla ilgilenir. Daha sonraları **Aristoteles**, önermeleri nicelikleri, nitelikleri ve tarzları bakımından inceleyerek bir şeyi dile getirmenin olanaklı bütün çeşitlerini ele aldığı **Yorum Üzerine**'yi (Peri Hermeneias) yazmış, ancak bu eser hermeneutik tarihine yalnızca adı dolayısıyla girmiştir. Kaynak: http://www.fenomen.org/hermenotik/51-gadamer-ve-hermeneutik.html

taşıyıcı metinler, farklı mekân ve zamanlarda kurucu metinlerin anlamlarını muhtelif kültürler için yeniden ifadelendirirler. Yeniden ifade etmek, temelde, kurucu metinleri bir kültürdeki farklı idrâk katmanları için güncelleştirmek, anlaşılır kılmak demektir. Bu işlevleriyle taşıyıcı metinler tüm bir medeniyet yapısı için olmasa da o medeniyet içinde varlık kazanan kültürlerin kurucu metni hâline gelebilirler.

- **Üçüncüsü öğretici (talîmî) metinler:** Bu metinler hem telif tarzları hem de işlevleri bakımından iki alt kümeye ayrılırlar. Birincisi, daha çok **sözlü kültür**ün imkânları içinde varlık kazanan ve okuma-yazma bilmeyen ya da yüksek kültürün mensubu olmayan insanların beslendikleri, Yazıcı-zâdelerin *Ahmediyye* ve *Muhammediyye* adlı eserleri gibi hemen tüm Türkçe konuşulan dünyada mütedâvil **halk eserleri**dir. İkincisi ise, bir medeniyetin ve kültürün anlam-değer ve bilgi dünyasını nesiller arası aktarıma sokan ya da daha üst seviyede medeniyetin ve kültürün seçkinlerini besleyen **ders kitapları**dır. Medreselerde muhtelif sahalarda tedris edilen **talîmî metinler** ile muhtelif alanlarda derinlemesine bilgi edinmek isteyen tahsilli sınıfların baş-vurdukları **kaynak kitaplar** bu alt-türe örnek olarak gösterilebilir. Öğretici metinlerin en önemli özelliği olarak medeniyetin ve kültürün ürettiği bilgiyi *kamusallaştırma*ları ve *toplumsallaştırma*ları gösterilebilir. Böylece bir bütün olarak öğretici metinler, süreç içindeki mümârese[3] ile birlikte bir kültüre mensup fertlerin farklı seviyelerdeki idrakleri için *anlam katmanları* oluşmasına imkân verirler.

Okuma-yazma biçimleri arasında milletler arasında farklar olduğunu söyleyebilir miyiz? Mesela Osmanlı nasıl okur-yazardı? Bugünkü okuma-yazma biçimimizle Osmanlının okuma-yazma biçimi arasındaki farklar nelerdi? Yine bugün mesela bir Türk'ün okuma-yazma biçimiyle İngiliz'in okuma-yazma biçimi arasında ne gibi farklar vardır? Her milletin kitaba yaklaşımı farklı olsa gerek?

Elbette okuma-yazma biçimlerinde hem farklar var hem de benzerlikler… Ayrıca yine dediğiniz gibi kitaba yaklaşımda da kültürlerin benzerlikleri ile farklılıkları mevcut… Hem geçmişte hem de günümüzde… Bu en genel anlamıyla bilginin o toplum içindeki yeri ile alakalıdır; en dar anlamıyla da maddî koşulların ürettiği imkânlarla… Ayrıca kitabın malzemesi de belirleyicidir; yazma bir kitap ile matbu bir kitabın ürettiği etkinlik aynı değildir.

Şimdiye değin söylediklerim genel cümleler: Okuma, yazma ve kitap açısından Osmanlı kültürü için henüz nihaî bir yorum yapmak zor; ayrıca hangi yüzyıldaki Osmanlı ve dahi hangi coğrafyadaki Osmanlı… Bu tür soruların sıfatlarına dikkat etmeliyiz; sıfatsız sorular tehlikelidir; bizi mekân ve zamandan dolayısıyla hareketten uzaklaştırır; mutlak, sabit, hareketin bulunmadığı boş bir uzayda düşünmeye zorlar… Sonuç, tüm yanıtlarımızın tarihî olanı ıskalamasıdır.

Osmanlı kitap kültürü için İsmail Erünsal hocamızın çalışmalarına müracaat edilebilir. Osmanlı kitap kültürü ile başka bir kültürü, mesela İngiliz kitap kültürünü mukâyese ise uzmanca bilgi

[3] Mümârese: el alışkanlığı, alışma, yatkınlık.

ister ki bu uzmanlık bende mevcut değil; câhilim kısaca; genel kültür ile de bu tür konular üzerine konuşmak doğru değildir. İslâm medeniyetinde kitap kültürü için ise yabancı dillerde bazı çalışmalar yapılmış; bunların bir kısmı Türkçeye çevrilmiş; bir kısmı da çevrilmeyi beklemektedir. Kondrad Hirschler'in *The Written Word in the Medieval Arabic Lands: A Social and Cultural History of Reading Practices* adlı eseri gibi…

Bugün için bu ülkenin okullarında okuyan/okumuş bir gence "Aman bunları okumadan geçme!" diyebileceğiniz kitap isimleri rica edebilir miyiz?

İlkelerim gereği belirli kitap isimleri vermiyorum; ancak genel bazı mülahazalarda bulunabilirim: Her yeni yola çıkan öncelikle her sahadaki kamusal ortalama bilgiyi temsil eden kitapları okuyarak işe başlamalı…

Bir kültür hem vicdânı terbiye eden hem de aklı talîm eden birikimini kendi nesline aktarmak ister; işte kamusal ortalama bilgi bu birikimin hem vicdânî hem de aklî bir ifadesidir. Bu bilgi de en iyi şekilde ders kitaplarında tecessüm eder, en azından etmelidir.

Yeri gelmiş iken soralım: Bu tür ders kitaplarımız var mı? Unutmayalım ki, vicdanları terbiye etmeden yalnızca idrâkleri eğiten milletler kendi mensupları tarafından aşağılanmaya hazır olmalıdırlar.

Gençlere sadece *akıl yürütme*yi değil *gönül yürütme*yi de öğretmeliyiz. Bu süreç belirli bir yaşa kadar sürmelidir; ondan sonra kişilerin bir kuş gibi uçmalarına ve kendi okumalarını yapmalarına fırsat vermeliyiz. İnsanlar kendi adımlarını atmalı, kendi yollarını inşa etmelidir. Biz terbiye ve talim ile bir genci ancak yola koyabiliriz; yolda yürütemeyiz. Bu nedenle gençlere *sahîh bir niyet* ve *kavîm bir amaç* vermeliyiz. Unutmayalım ki, mekânı yola dönüştüren niyet sahibi bir kişinin adım atmasıdır. Bir niyet ile adım atmak da kişiyi basit bir yürüyenden, yolcuya dönüştürür. Bırakalım yolcu, kendi yolunu kendi bulsun, kendi kursun.

KAYNAK:

Tiryakiol, S. (2010). Okumak İnsan Öldürmekten Daha Zordur. Okur Dergisi, http://www.okurdergisi.com/kitap-okumak-insan-oldurmekten-daha-zordur, 08.07.2018.

PROF. DR. İHSAN FAZLIOĞLU ÇALIŞMALARI KÜTÜPHANESİ

***RÖPORTAJLAR SERİSİ**

1.Ne Hintli bilgeler gibi sadece 'kendini', ne de İskender gibi yalnızca 'dünya'yı fethetmek… PDF

2.Aydın Bizden Değildir PDF

3.Yanlışlara ağıt yakmaktan doğruları inşa edemiyoruz PDF

4.Teklifiniz ve temsiliniz yok ise siz de yoksunuz! PDF

5.Şehir ve Kitap Üzerine PDF

6.Tarihten çekilen Türkler değil Osmanlılardır PDF

7.Kitaplarda Bulabildiklerimiz Ancak Bildiklerimizdir PDF

8.Geçmişimizle Yüzleşmek PDF

***KONFERANSLAR SERİSİ**

1."ÂMENTU'NÜN BEDELİNİ ÖDEMEK -Ne Yapmalı? Bedel, Bakış ve Süreklilik" PDF

***OKUMALAR SERİSİ**

1. Medeniyet Okumaları (15 Ders) PDF

İHSAN FAZLIOĞLU OKUMALARI İÇİN MÜTEVAZI BİR ADRES: http://fazlioglu.blogspot.com

Prof. Dr. İhsan Fazlıoğlu ile Röportajlar Serisi-VI: "Tarihten çekilen Türkler değil Osmanlılardır"

Prof. Dr. İhsan Fazlıoğlu ile Röportajlar Serisi-VI: "Tarihten çekilen Türkler değil Osmanlılardır" Prof. Dr. İhsan Fazlıoğl...

Prof. Dr. İhsan Fazlıoğlu: Medeniyet Okumaları Notları

Prof. Dr. İhsan Fazlıoğlu: Medeniyet Okumaları Notları Yeni Akademik Yılımızda da Medeniyet Okumaları'na Yoğun Katılım (Birinci Ders). ...

Prof.Dr. İhsan Fazlıoğlu: "Prof. Dr. Fuat Sezgin ile Bilim Tarihi Üzerine Söyleşi"

Prof.Dr. İhsan Fazlıoğlu: "Prof. Dr. Fuat Sezgin ile Bilim Tarihi Üzerine Söyleşi" Alanında saygın bir yere sahip olan i...

Prof. Dr. İhsan Fazlıoğlu Çalışmaları Kütüphanesi

Prof. Dr. İhsan Fazlıoğlu Çalışmaları Kütüphanesi *RÖPORTAJLAR SERİSİ 1.Ne Hintli bilgeler gibi sadece 'kendini', ne de İsk...

[İHSAN FAZLIOĞLU: "ÂMENTU'NÜN BEDELİNİ ÖDEMEK -Ne Yapmalı? Bedel, Bakış ve Süreklilik"]

İHSAN FAZLIOĞLU, İLEM (İLMÎ ETÜDLER DERNEĞİ YAZ OKULU AÇILIŞ DERSİ) ÂMENTU'NÜN BEDELİNİ ÖDEMEK -Ne Yapmalı? Bedel, Bakış ve Sürekli...

Prof. Dr. İhsan Fazlıoğlu Arşivi: Konferanslar, Seminerler, Dersler, Programlar, Okumalar

Prof. Dr. İhsan Fazlıoğlu Arşivi: Konferanslar, Seminerler, Dersler, Programlar, Okumalar Prof. Dr. İhsan Fazlıoğlu tarafından verilen k...

Prof. Dr. İhsan Fazlıoğlu: "Ne Hintli bilgeler gibi sadece 'kendini', ne de İskender gibi yalnızca 'dünya'yı fethetmek…"

Prof. Dr. İhsan Fazlıoğlu ile gerçekleştirilen Arka Kapak dergisi röportajını iktibas ettik. " Ne Hintli bilgeler gibi sadece   ...

Prof. Dr. İhsan Fazlıoğlu MP3 Arşivi: Konferanslar, Seminerler, Dersler, Programlar, Okumalar...
Prof. Dr. İhsan Fazlıoğlu MP3 Arşivi: Konferanslar, Seminerler, Dersler, Programlar, Okumalar Konferan/Ders/Programın Adı ...

Prof. Dr. İhsan Fazlıoğlu ile Mukaddime Okumaları

Prof. Dr. İhsan Fazlıoğlu ile Mukaddime Okumaları Prof. Dr. İhsan Fazlıoğlu ile İstanbul Medeniyet Üniversitesi'nde gerçekleşe...

Prof. Dr. İhsan Fazlıoğlu Osmanlı Klasik Dönemi Düşüncesi Dersleri Arşivi
Osmanlı Klasik Dönemi Düşüncesi Dersleri Prof. Dr. İhsan Fazlıoğlu tarafından İstanbul Medeniyet Üniversitesi'nde verilen Osmanlı ...